

Diagnosztikus munka az élsportban

Dr. Budavári Ágota

Arousal szint, figyelmi stílus

- Egyéni kp-i idegrendszeri aktivációs szint megállapítása (mozgásos nyugtalanság, szorongásosság mértéke) Spielberger-féle önjellemző kérdőívek adaptált változatai
- Kognitív stílus – figyelem irányultsága: külvilág felé vs. saját testébe,
Percepció: impresszionisztikus vs. elemző minőségű

Személyiség szerkezete, főbb vonásai

- Élvonalba törekvés (sikeresség, hírnév, gazdagság vágya) - nárcisztikus motiváció „első vonalban” lenni: politikai, tudományos, művészeti életben élsportban
- Hosszantartó, kitartó munkavégzés feltételezi a workaholic karaktert – kényszeres kontroll igényt, jó szabályozó funkciókat (F, T, V %-ok magasak)

Jellemző patológiás eltérések

1. **Szubklinikus étkezési zavar** – (Adonisz komplexus, diszmorfizmus, bulimarexia)
súlycsoportos sportágak ránevelik a testsúly manipulálására, soványság a kívánatos (torna, rg, evezés, birkózás)
2. **Nárcisztikus személyiségzavar** –
sikeréhség jóval meghaladja a reális esélyt
7 jellemző összetevő (Raskin, Terry '88
hiúság, elhivatottság, önelégültség,
felsőbbrendűség, exhibicionizmus, tekintély
elvűség, a másik ember kihasználása

Patológiás eltérések 2.

3. Kényszeres személyiségzavar

Kitartó, fegyelmezett munkát végez, saját értékének a folyamatos bizonyítása, körülményeinek kontrollálása vezérli
Merev, tervszerű munkavégzés,
maximális elvárások jellemzik,
tökéletességre törekvés (legkisebb hibázást sem engedi meg)
szorongása emiatt megnő

Elhárítás: rituálék, babonák, kabalák, OCD

Patológiás eltérések 3.

- 4. Agresszív** magatartás: tiltott verbális és nyílt agresszió tömeges megjelenése (verekedés vízben, pályán) indulatvezérelt provokált párharc
- 5. Antiszociális** személyiségzavar: durva szabálysértést követ el, a pénz vonzása! doppingol - mágikus hit vezeti el a szerhez, átlépve a fair play szabályait – hírnév, anyagi előny reményében

Patológiás eltérések 4.

6. Depresszió, suicidium okai:

- Sérülésre adott emoc. reakció (műtét, rehabilitáció, készségek elvesztése)
- Krónikus traumás encephalopáthia (CTE)
Iverson 2013. - küzdősport, amerikai football-
nagyobb előfordulás (prefrontális commotio)
- Anabolikus androgén steroidok 1960-70- es
években halálozás, suicidiumok száma nőtt
(Lindqvist 2013)

John Mann 2012. – hajlamosító vonások

- Impulzív, agresszív viselkedési hajlam
- Kognitív képtelenség probléma megoldásában
- Pesszimizmus
- Alvászavar, emlékezetzavar, szótalálási nehézség
- Dementia korai tünetei: emocionális labilitás, koncentráció zavar, impulzus kontroll zavar

Professzionális labdarúgók (NFL), jégkorong, boksztörvényekben nagy prevalencia?!

Életesemények

- Aktív pályafutás befejezése, visszavonulás
Identitásvesztést, életforma váltást jelent (Ricky Hatton – démonok előjöttek)
Miroslav Hlinka 42 ék vb iceh. suic
Jesus Rollan 38 ék ob wp suic
Orosz László 40 ék bb.suic
- Válogatott keretbe kerülés elvárás
nyomására Fotuaika (Aus)20 ék. suicidált
- Szerfüggőség: alcohol, kokain, játék függőség
(Ian Thorpe)

Csoport elemzés

- Vezetői magatartás, a vezető és a játékosok közötti kapcsolat – az emocionális légkör, a kommunikáció meghatározó tényezője
- Csoport tagjai közötti kapcsolat (szociometria)
- Interdependencia mértéke, kohézió
- Szerep struktúra, differenciálódás
- Szokások, rítusok, hagyományok fejlettsége

Férfi vízilabda válogatott - Peking

Diagnosztikus módszertan

- Megfigyelés
- Egyéni interjú (Argelander – szcénikus információk!)
- Önjellemző kérdőívek – szorongás
- Személyiségdiagnosztikai tesztek: Rorschach, PFT (Rosenzweig)
- Félig strukturált interjú technika (Gunderson, Kernberg)

Gyermek sportoltatása – társadalmi környezet

- Szülői elvárások, áldozat hozatal, patológiás viszonyulás kiszűrése, gyakran nem a gyerek akar sportolni, hanem a szülő akarja narcisztikus vágyát kielégíteni
- A gyermek védelmében a szülő kognitív áthangolása
- Edzők maximális teljesítmény elvárása, anyagi előny és hírnév hajszolása motiválja őket